

Protoiereul Constantinos Papaianis

ISTORIA SFÂNTĂ A VECHIULUI TESTAMENT

I FACEREA

Traducere din greacă

de Ieroschim. Ștefan Nuțescu

Schitul Lacu – Sfântul Munte Athos

EDITURA EVANGHELISMOS

BUCUREȘTI – 2017

13

Avram și Melchisedec 144

14

Legământul lui Dumnezeu 154

15

Sodoma și Gomora 166

16

Isaac 179

17

Nuntă și moarte 190

18

Isav și Iacov 201

19

Iacov în Mesopotamia 213

20

Întoarcerea în Canaan 225

21

Iosif și frații săi 238

22

Smerenia și înălțarea lui Iosif 250

23

Iacov în Egipt 265

24

Sfârșitul lui Iacov și al lui Iosif 279

Chemarea lui Avaraam 132

Traducere după originalul:

ΙΕΡΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ τοῦ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ Πρωτοπρεσβυτέρου
– 2014

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PAPAIANNIS, CONSTANTINOS

Istoria sfântă a Vechiului Testament /

Protoiereul Constantinos Papaianis; trad. din greacă de ie-
roschim. Ștefan Nuțescu.... – București: Evanghelismos, 2017
4 vol.

ISBN 978-606-8562-40-7

Vol. 1 : Facerea. – 2017. – ISBN 978-606-8562-41-4

I. Nuțescu, Ștefan (trad.)

SEMNIFICAȚIA ȘI FOLOSUL ISTORIEI SFINTE

În omiliile din anul acesta ne vom ocupa de istoria sfântă și mai ales de istoria sfântă a Vechiului Testament. Desigur, toți cunoaștem într-o oarecare măsură evenimentele pe care le istorisește Testamentul Vechi. Iar aceste cunoștințe le-am dobândit la școală, prin studiul nostru personal sau prin auzirea pericopelor din Vechiul Testament în Biserică sau în diferite omilii. Cunoaștem anumite evenimente izolate, însă nu cunoaștem continuitatea lor istorică, legătura dintre ele și locul pe care îl au în planul lui Dumnezeu pentru mântuirea omului. Ne-ar fi, așadar, foarte folositoare o cunoaștere mai sistematică a acestor evenimente, care au legătură nemijlocită cu credința noastră, cu viața noastră morală și cu marea și însemnata problemă a mântuirii noastre. Pentru aceasta am ales o astfel de temă, care cred că va fi și plăcută, și folositoare. Însă, înainte de a intra în subiect, este nevoie să amintim astăzi câteva lucruri generale despre istoria sfântă și folosul ei.

Istoria, după cum știm, este studiul și expunerea sistematică a evenimentelor din viața omenirii din vremurile cele mai de demult până astăzi. Isto-

ria expune războaiele și evenimentele politice și studiază legătura pe care o au între ele, precum și consecințele lor. Studiază însă și felul de viață al oamenilor, științele, artele și civilizația în general. Uneori studiază viața întregii omeniri, a tuturor popoarelor (istorie universală), alteori se limitează la un popor, la un stat sau la un oraș (de exemplu istoria poporului grec, istoria Greciei, istoria Tesalonicului).

Într-un fel asemănător și istoria sfântă expune evenimente care se referă la început la viața întregului neam omenesc și apoi, la viața unui popor, poporul israilitean. Evenimentele pe care le prezintă istoria sfântă se află în Sfânta Scriptură, pentru aceasta se și numește istorie sfântă. Și fiindcă Sfânta Scriptură se împarte în Vechiul și Noul Testament, tot astfel și istoria sfântă se împarte în istoria sfântă a Vechiului Testament și istoria sfântă a Noului Testament. Prima prezintă evenimentele din Vechiul Testament, de la facerea lumii până la întruparea Domnului. Cea de a doua prezintă evenimentele întrupării Domnului, ale vieții Sale pământești, faptele Sale și propovăduirea Evangheliei de către Sfinții Apostoli, adică cele pe care le conține Noul Testament.

Este oare nevoie să cunoaștem istoria sfântă? Răspunsul la această întrebare este fără îndoială „Da”.

Este necesar să cunoaștem ce prezintă Sfânta Scriptură pentru următoarele motive.

Primul, pentru că istoria sfântă este istoria mântuirii noastre. De la aceasta aflăm ce a făcut și ce face Dumnezeu pentru mântuirea noastră. Aflăm de ce a fost nevoie să vină Fiul lui Dumnezeu în lume; cum a făcut cunoscută și cum a pregătit venirea Sa, astfel încât lumea să-L aștepte și cum din toate popoarele din vechime a ales și a folosit poporul israilitean pentru împlinirea planului Său pentru mântuirea lumii. Iar aceste lucruri le aflăm din istoria sfântă a Vechiului Testament. În continuare, din istoria Noului Testament, aflăm cum s-a săvârșit planul lui Dumnezeu, adică felul în care Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om, a trăit, i-a învățat pe oameni, a făcut minuni, a pătimit, a murit, a înviat pentru mântuirea noastră și S-a înălțat la cer; cum, prin pogorârea Sfântului Duh, a întemeiat Biserica, ale cărei mădulare suntem și cum, prin propovăduirea și ostenelele Apostolilor, s-a întins și și-a înfipt rădăcinile în toate țările lumii. Toate acestea, ca și creștini, trebuie să le cunoaștem și le aflăm studiind istoria sfântă.

Al doilea, pentru că și fiecare eveniment pe care îl povestește Sfânta Scriptură este important și plin de învățăminte. Învățăături dogmatice și morale foarte prețioase ne oferă povestirile despre facerea lumii, căderea

celor întâi zidiți, potop, răspândirea oamenilor pe pământ, istoria patriarhilor poporului israilitean (Avraam, Isaac, Iacov, Iosif), întâmplările prin care a trecut poporul israilitean, parabolele și minunile Domnului, Patimile și Învierea Sa, precum și faptele Apostolilor. Mai ales caracterul didactic al povestirilor Vechiului Testament este recunoscut și mărturisit de mari pedagogi, chiar și atei. Este foarte semnificativă întâmplarea din viața unui francez ateu, Diderot. Odată l-a vizitat un prieten de-al său și l-a găsit citind fetei sale fragmente din Vechiul Testament. Uimit, l-a întrebat cum îi citește copilului său lucruri pe care el însuși nu numai că nu le crede, ci le și stă împotrivă. Și Diderot a răspuns: „Prietene, în această clipă sunt tată și ca tată nu am găsit nimic mai bun să o învăț pe fiica mea, ca să o ajut să devină într-o zi o tânără bună și vrednică de respect, o soție vrednică și o mamă bună”.

Poate cineva o să întrebe: De vreme ce evenimentele pe care le înfățișează istoria sfântă se află în Sfânta Scriptură, nu este de ajuns să citim Sfânta Scriptură, ca să le aflăm? De ce trebuie să studiem și istoria sfântă? Desigur, citind Sfânta Scriptură aflăm aceste evenimente. De altfel, acesta este izvorul istoriei sfinte. Aceste evenimente însă sunt împărțite în diferite cărți ale Sfintei Scripturi, nu totdeauna în ordine

cronologică. De asemenea, pentru multe evenimente fac referire două sau mai multe cărți ale Sfintei Scripturi, care se completează unele pe altele. Astfel, și viața Domnului o aflăm din patru cărți, cele patru Evanghelii, fiecare dintre ele având asemănări și deosebiri față de celelalte. Așadar, sfânta istorie ne înfățișează evenimentele pe rând și ne ajută astfel să ne construim o imagine de ansamblu, să vedem legătura dintre ele și așa să le înțelegem mai bine. Prin urmare, pentru acest motiv este folositoare istoria sfântă.

Acum însă, să ne referim în mod deosebit la istoria Vechiului Testament.

După cum am spus deja, istoria sfântă a Vechiului Testament este prima parte a istoriei sfinte și înfățișează evenimentele din Vechiul Testament, de la facerea lumii până la întruparea Domnului. Punctul central în jurul căruia se mișcă și se împletesc aceste evenimente este pregătirea lumii pentru primirea Domnului și pentru mântuire. Pentru acest scop, Dumnezeu a ales poporul israilitean ca să-l pregătească mai întâi pe el, iar prin el, toată omenirea. Este firesc, așadar, ca Vechiul Testament să se refere mai ales la poporul israilitean și să prezinte istoria acestui popor. Însă istoria poporului israilitean este în același timp și istoria planului lui Dumnezeu pentru mântuirea noastră.

Tocmai pentru aceasta trebuie să o studiem și să o cunoaștem nu ca pe istoria unui popor oarecare, ci ca pe cea a poporului ales de Dumnezeu, pe care El l-a folosit ca instrument pentru împlinirea planurilor Sale.

De altfel, multe persoane și întâmplări din Vechiul Testament sunt preînchipuiri ale lui Iisus Hristos și ale lucrării Sale. Isaac prin jertfa sa, Iosif prin pătimirile sale, Iona prin cele prin care a trecut au preînchipuit Patimile, îngroparea și Învierea Domnului. Însă și multe întâmplări din viața poporului israilitean, precum trecerea prin Marea Roșie, mielul de Paști, șarpele de aramă ș. a. sunt prefigurări ale Jertfei răscum്പătoare a Domnului, prin care ne-am izbăvit din robia păcatului și am devenit liberi. Așadar, cunoscând istoria Vechiului Testament, înțelegem mai bine evenimentele din Noul Testament, pentru că în cel Vechi avem mai înainte vestirea și pregătirea mântuirii, în vreme ce în cel Nou, avem împlinirea sa.

Pentru aceasta, Vechiul Testament a fost considerat dintotdeauna izvorul dumnezeieștii descoperiri, ca și Noul Testament. În primii ani ai creștinismului, când cărțile Noului Testament încă nu fuseseră scrise, creștinii citeau în adunările lor texte din Vechiul Testament, așa cum se făcea în sinagogile iudaice. Însă și până azi la Sfintele Slujbe se citesc pericope din căr-

țile Vechiului Testament și, mai ales, în Postul Mare. Din Vechiul Testament provin și Psalmii, care se cîntesc sau se cîntă la slujbele noastre, precum și cîntările (cele două cîntări ale lui Moisi, cîntarea lui Iona, cîntarea celor Trei Tineri ș. a.). Imnografii Bisericii se referă adesea la întâmplări din Vechiul Testament, pentru că văd în ele preînchipuirea celor din Noul Testament. Însă și pictorii înfățișează pe pereții bisericilor scene, precum și persoane din Vechiul Testament (patriarhi, prooroci ș.a.). Din toate acestea, înțelegem cât de însemnat este locul pe care Vechiul Testament îl are în viața Bisericii. Pentru aceasta, și Părinții Bisericii s-au ocupat mult cu studiul și tâlcuirea lui.

Cărțile Vechiului Testament se împart în istorice, didactice și profetice. Este limpede că istoria sfântă se sprijină mai ales pe cărțile istorice, însă ia multe informații și din celelalte cărți ale Vechiului Testament. Ceea ce face impresie este obiectivitatea cu care scriitorii Vechiului Testament prezintă evenimentele. Se păstrează texte istorice pe care le-au realizat scriitorii altor popoare din acea vreme (babilonian, asirian ș. a.). În aceste texte este evidentă strădania de a-i prezenta ca pe niște eroi pe împărații și stăpînitorii acestor popoare. În cărțile Vechiului Testament, nu observăm ceva de acest fel. Scriitorii nu încearcă să-i lingusească pe împărați,

nici să acopere greșelile și neajunsurile lor. Îi laudă pe cei buni, însă nu șovăie să-i mustre și să-i înfierceze pe conducătorii răi. De asemenea, nu șovăie să arate neajunsurile și rătăcirile poporului israilitean, iar aceasta este o garanție că Vechiul Testament înfățișează întâmplări adevărate, iar nu închipuiri. De altfel, cele înfățișate de Vechiul Testament sunt adevărate neîncetat de cercetările și săpăturile arheologice care s-au făcut și se fac în țările în care s-au desfășurat acele întâmplări.

Vechiul Testament este o lucrare omenească și dumnezeiască în același timp. Este omenească, pentru că a fost scrisă de oameni, în limba oamenilor și se adresează oamenilor. Este însă și dumnezeiască, pentru că scriitorii nu prezintă propriile lor idei, ci pe cele pe care li le-a descoperit Dumnezeu. Pentru aceasta, cărțile Vechiului Testament sunt de Dumnezeu insuflate. Acest lucru este adevărat și de cele scrise de Apostoli despre ele. Astfel, Apostolul Pavel spune: „*Toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu și de folos spre învățătură, spre mustrare, spre îndreptare, spre înțeleptirea cea întru dreptate*”¹. Și Apostolul Petru scrie că în Vechiul Testament „*oamenii cei sfinți ai lui Dumnezeu au grăit, purtați fiind de Duhul Sfânt*”². Desigur, acestea sunt valabile și pentru Noul Testament.

¹ 1 Timotei 3, 16.

² 2 Petru 1, 21.

Din cele patruzeci și nouă de cărți ale Vechiului Testament, treizeci și nouă au fost scrise în limba ebraică, iar restul în greacă. Mai târziu, când prin cuceririle lui Alexandru cel mare limba greacă devenise predominantă, mulți iudei din Alexandria deja nu mai înțelegeau limba ebraică. Atunci au fost traduse în greacă toate cărțile Vechiului Testament. Această traducere a fost începută în veacul al III-lea î. Hr. de către șaptezeci și doi de traducători, care au lucrat în mica insulă Faros, în apropiere de Alexandria, și pentru aceasta se numește traducerea celor șaptezeci, însă a fost continuată mai târziu de alții. Traducerea celor șaptezeci, Septuaginta, este textul oficial al Vechiului Testament, pe care îl folosește Biserica noastră.

În limba greacă, au fost scrise mai târziu și cărțile Noului Testament. Toată Sfânta Scriptură, prin grija Bisericii, a fost tradusă și în alte limbi, cum ar fi latină, siriacă, coptă, armeană, gotă etc. Astăzi, Sfânta Scriptură este tradusă în mai mult de o mie de limbi și dialecte și se continuă strădaniile pentru noi traduceri, astfel încât toate popoarele să cunoască cuvântul lui Dumnezeu. De altfel, Sfânta Scriptură este cartea cu cea mai mare circulație, cu care nici o altă carte nu se poate compara. Este cu adevărat o carte universală.